

**Izjava iz Marakeša
o jačanju veza između NHRI i sistema organa
konvencija o ljudskim pravima**

Marakeš, 09. – 10.06. 2010.

Uvod

1. Savjetodavno Vijeće o ljudskim pravima Maroka organizovalo je sastanak nacionalnih institucija za ljudska prava – NHRI u Marakešu od 9. do 10. 06. 2010. godine na kome se raspravljalo o budućnosti organa konvencija i ostalih sporazuma o ljudskim pravima. Taj sastanak je bio odgovor na poziv Visokog komesara UN-a za ljudska prava, gospođe Navanethem Pillay koja je tražila od država-članica konvencija o ljudskim pravima, kao i NHRI, članove organa ovih konvencija, predstavnike građanskog društva i druge zainteresovane strane da počnu razmišljati o tome kako oblikovati i ojačati sistem organa konvencija o ljudskim pravima.
2. Ovom sastanku su prisustvovali predstavnici NHRI iz svih regionalnih mreža. Stručnjaci za organe konvencija i predstavnici OHCHR-a prisustvovali su u svojstvu posmatrača.
3. Učesnici sastanka iz NHRI izrazili su svoje poštovanje prema Savjetodavnom Vijeću o ljudskim pravima za i zahvalili na pripremi sastanka i toplom gostoprimstvu.
4. Za NHRI oblikovanje i jačanje sistema organa konvencija o ljudskim pravima je potrebno u cilju bolje promocije ljudskih prava na nacionalnom nivou u svakoj zemlji. Učesnici su snažno podržali dugotrajnu i plodnu saradnju među organima sporazuma o ljudskim pravima i nacionalnih institucija za ljudska prava i priznali njihovu značajnu i komplementarnu ulogu u promociji ljudskih prava u čitavom svijetu.
5. Učesnici sastanka reafirmisali su svoje uvjerenje da organi konvencija o ljudskim pravima kao centralni oslonci sistema ljudskih prava Ujedinjenih nacija imaju fundamentalnu ulogu u promociji i zaštiti ljudskih prava usljed pravne prirode svog mandata. Učesnici se podsjećaju na to da se države kroz dobrovoljne i suverene odluke obavezuju na primjenu i poštovanje zakonskih obaveza predviđenih u svakom osnovnom međunarodnom ugovoru o ljudskim pravima i u tom pogledu ponavljaju da preporuke organa konvencija o ljudskim pravima moraju biti implementirane jer to proističe iz zakonskih obaveza na polju ljudskih prava. Učesnici su nadalje podvukli da preporuke organa konvencija o ljudskim pravima predstavljaju jedinstvenu i čvrstu osnovu za međuvladinu akciju u promociji i zaštiti ljudskih prava.
6. S porastom broja organa konvencija o ljudskim pravima i usvajanjem novih opcionih protokola nakon 2008. godine (Komitet za prava lica s invaliditetom i opcioni protokol koji se na to odnosi, Opcioni Protokol o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Potkomitet za prevenciju torture i ubrzo će biti uspostavljen Komitet za zaštitu svih lica od prisilnih nestanaka), sve relevantnija i sve hitnija postaje potreba da se usklade metode rada organa konvencija o ljudskim pravima. Postojeća raznolikost i različitost prakse koja se primjenjuje među organima konvencija o ljudskim pravima i njihova interakcija s NHRI predstavlja problem i ponekad smanjuje kapacitet NHRI da znatno doprinesu radu sistema organa konvencija o ljudskim pravima.
7. Dodatni instrumenti, pojačan tempo ratifikacije i izvještavanja, očigledno su doveli do situacije gdje je potrebno dodatno finansiranje ako organi konvencija o ljudskim pravima žele da efikasno provode svoj mandat. Nedovoljnost vremena za sastajanje organa konvencija o ljudskim pravima i nedovoljan broj prevedenih dokumenata su dva primjera ozbiljnih ograničenja u sadašnjem sistemu.

8. Priznajući specifičnost svakog konvencija i organa koji se na dotični ugovor odnosi, te potrebu očuvanja specifičnog mandata i stručnosti tog organa, učesnici ipak naglašavaju snažnu potrebu da se postigne njihova veća usaglašenost.

9. Učesnici su pohvalili rezultate okruglog stola o ulozi nacionalnih institucija za ljudska prava i organa konvencija o ljudskim pravima, kao i Izjavu iz Dablina iz 2009. godine o procesu jačanja sistema organa konvencija o ljudskim pravima Ujedinjenih nacija.

10. Učesnici su u potpunosti priznali da brzi rast sistema organa konvencija o ljudskim pravima ima za posljedicu veliki teret izvještavanja za Specijalne postupke. Ove teškoće takođe utiču i na kapacitet NHRI da sarađuju s organima konvencija o ljudskim pravima na smislen način i to opterećuje čitav sistem izvještavanja. Time se takođe smanjuje mogućnost izgradnje kapacitets i praćenje programa i aktivnosti.

11. Učesnici su naglasili potrebu uspostave NHRI u svakoj zemlji u potpunoj saglasnosti s Pariskim principima da bi se maksimizovao kvalitet njihove saradnje s organima konvencija o ljudskim pravima i u konačnici da bi im se pomoglo u efikasnoj primjeni ljudskih prava.

12. Učesnici su podrstakli države da obezbijede adekvatne finansijske resurse za NHRI da bi one mogle izgraditi kapacitete potrebne za ispunjavanje svog mandata u odnosu na ljudska prava.

13. Na osnovu diskusija vođenih u Marakešu, učesnici su se složili o sljedećem u cilju jačanja organa za ljudska prava:

Perspective NHRI o jačanju organa konvencija o ljudskim pravima

14. Višestruki problemi s kojima se suočava sistem organa konvencija o ljudskim pravima je pokazatelj potrebe za promjenom i velikim poboljšanjima ukoliko se žele postići zacrtani ciljevi.

15. Umnožavanje mehanizama za ljudska prava koje se gore spominje povećalo je rizik od znatnog preklapanja, kontradikcija, odsustva koordinacije i fragmentacije sistema zaštite ljudskih prava. Time se smanjuje i uticaj ovih institucija na nivou države.

16. Da bi se ojačao sistem organa konvencija o ljudskim pravima u ovom novom brzo rastućem i razvijajućem kontekstu, učesnici iz NHRI su predložili da organi konvencija o ljudskim pravima treba, između ostalog da:

a) uobliče sistem izvještavanja u smislu smanjenja obima dokumentacije koju treba da razmatraju organi konvencija o ljudskim pravima. To će državama, odnosno relevantnim stranama olakšati sistem izvještavanja i doprinijeti obezbjeđenju visokog kvaliteta razmatranja dotičnih pitanja i postizanja relevantnih rezultata. Da bi se ovaj cilj postigao sva dokumentacija vezana za organe konvencija o ljudskim pravima, uključujući i izvještaje relevantnih strane moraju biti striktno ograničeni na određeni broj stranica u skladu s usklađenim smjernicama za izvještavanje usvojenima na međukomitetskom sastanku i sastanku rukovodilaca (HRI/GEN/2/Rev6);

b) insistiraju na tome da države-članice podnose i redovno ažuriraju osnovni dokument i posebne izvještaje vezane za ugovore o ljudskim pravima i da koriste nove i inovativne metode rada i postupke, kao što su spiskovi pitanja prije izrade i slanja izvještaja da bi se ona

bolje istražila i da bi se debata bolje fokusirala na ključne strateške prioritete u državama-članicama koje su predmet rasprave kako to predviđe organ konvencija o ljudskim pravima i

c) daju preporuke koje imaju su namijenjene, fokusirane i temeljene na konvencijama o ljudskim pravima. Oni takođe se takođe trebaju što više koristiti unakrsnim pozivanjem na rad ostalih organa konvencija o ljudskim pravima da bi se izbjegla nedosljednost i da bi se potvrdile preporuke organa ostalih konvencija.

17. Učesnici iz NHRI naglasili su korist od opštih komentara organa konvencija o ljudskim pravima kao značajnog instrumenta za primjenu obaveza iz konvencija i preporuka organa konvencija od strane zemalja-članica. To obuhvata i uputstva za reformu zakona i politike i tumačenja odredaba konvencija o ljudskim pravima. Oni predlažu bolju razradu opštih komentara i zajedničke opšte komentare radi jačanja nedjeljivosti i međusobne zavisnosti svih ljudskih prava i zatražili su da NHRI budu konsultovane prilikom pravljenja nacрта.

18. Učesnici iz NHRI su preporučili da se organi konvencija o ljudskim pravima sastaju periodično izvan Ženeve i Njujorka u regionalnim centrima da bi postupke ovih organa približili korisnicima prava i nosiocima dužnosti.

Preporuke zemljama-članicama UN-a

19. Učesnici iz NHRI preporučuju zemljama-članicama Ujedinjenih nacija da odvoje odgovarajuća sredstva za sistem organa konvencija o ljudskim pravima.

20. Učesnici iz NHRI preporučuju da zemlje-članice imenuju stručnjake za organe konvencija o ljudskim pravima u postupku koji mora biti transparentan i koji mora obuhvatiti potrebne konsultacije svih sektora u društvu uključujući i NHRI. Nacionalne kandidate treba izabrati na osnovu sposobnosti, integriteta, nepristrasnosti i nezavisnosti.

21. NHRIs su naglasile značaj zemalja-članica koje održavanja konsultacija na državnom nivou tokom priprema za podnošenje univerzalnog periodičnog izvještaja – UPR koji je obaveza za sve zemlje-članice prema organima konvencija o ljudskim pravima. Zemlje-članice moraju obezbijediti nacionalnim institucijama za ljudska prava da odigraju ključnu ulogu u održavanju procesa nacionalnih konsultacija.

Saradnja između NHRI i organa konvencija o ljudskim pravima

22. Učesnici su podstakli sve organe konvencija o ljudskim pravima da uzmu u obzir nezavisne NHRI sa statusom "A" i posebnu ulogu koju one imaju u zaštiti ljudskih prava na nacionalnom nivou i doprinos koji one mogu dati u postupku monitoringa provođenja konvencija o ljudskim pravima.

23. Da bi se unaprijedio pristup organima konvencija o ljudskim pravima i obezbijedilo da NHRI prate realizaciju preporuka organa konvencija o ljudskim pravima, učesnici iz NHRI predlažu da:

a) postupak izvještavanja i procedure pojedinačnih komunikacija budu što više usklađeni kroz zajednička pravila postupka i radne metode između pojedinih organa konvencija o ljudskim pravima da bi se utvrdile slične procedure za saradnju s NHRI i drugim ključnim nacionalnim akterima, što znači i u odnosu na format i vrijeme dostavljanja pisanih informacija i usmenih prezentacija;

b) organi konvencija o ljudskim pravima pozivaju NHRI i druge ključne nacionalne aktere da sistematski daju informacije o svojim postupcima za praćenje. U tom cilju učešće NHRI u postojećim procedurama i aktivnostima praćenja provođenja konvencija, te u istraživanjima na nacionalnom nivou treba ohrabriti, sistematizirati i harmonizirati i

c) nacrt usklađenih metoda angažovanja NHRI u odnosu na organe konvencija o ljudskim pravima usvojene na sastanku u Berlinu 2006. godine treba da bude u potpunosti proveden u djelo.

Obaveze NHRI prema procesu jačanja sistema organa konvencija o ljudskim pravima

24. Učesnici iz NHRI ponovili su opredjeljenje za pružanje maksimalne podrške radu sistema organa konvencija o ljudskim pravima, između ostalog i putem:

a) aktivne promocije ratifikacije ključnih međunarodnih konvencija o ljudskim pravima i opcionih protokola uz te konvencije, odbacivanja rezervi na to usvajanje, obezbjeđenja učešća država u postojećim procedurama za pojedinačne žalbe i ispitivanja;

b) jačanja metoda rada i učešća u sistemu organa konvencija o ljudskim pravima, na primjer putem validnih informacija u kojima se osvjetljavaju pitanja koja izazivaju zabrinutost koja treba rješavati i aktivnim učešćem u radu organa konvencija o ljudskim pravima čime će se obezbijediti da njihove preporuke imaju veći uticaj na promociju i zaštitu ljudskih prava na nivou države.

25. Priznajući da su prvenstveno države odgovorne za propagiranje i obznanjivanje rezultata rada i zaključaka organa konvencija o ljudskim pravima svim sektorima društva na jezicima koji se u tom društvu govore, NHRI posebno naglašavaju potrebu da se navedeno objelodani relevantnim sektorima i organima vlasti, pravosuđa i parlamenta. Pored toga, učesnici iz NHRI ponovili su spremnos za objavljivanje i propagiranje ključnih međunarodnih instrumenata o ljudskim pravima, kao i zaključnih primjedbi organa konvencija o ljudskim pravima, opštih preporuka i mišljenja u bilo kom pojedinačnom nacionalnom saopštenju ili upitniku.

26. Učesnici iz NHRI podvukli su takođe svoju posvećenost da prate provođenje obaveza zemlje-članice u odnosu na međunarodne konvencije o ljudskim pravima.

27. Učesnici iz NHRI ponovili su da je potrebno podići obaviještenost o postupku komunikacije s organima konvencija o ljudskim pravima i pomoći žrtvama kršenja ljudskih prava da koriste tu komunikaciju po potrebi. Pored toga, NHRI se podstiču da postupaju strateški u promociji slučajeva koji mogu biti materijal za stvaranje jurisprudencije koja će se koristiti na domaćem nivou, te da prate primjenu mišljenja koja su usvojili organi konvencija o ljudskim pravima na domaćem nivou, te da ta mišljenja propagiraju i koriste u svojim programima obuke o ljudskim pravima.

28. U svjetlu svog specifičnog mandata i s obzirom na značaj obezbjeđenja praćenja rada organa konvencija o ljudskim pravima, učesnici iz NHRI su posvećeni povećanju broja organizovanih programa obuke, uključujući one na regionalnoj osnovi radi razmjene najboljih primjera iz prakse. U tom smislu učesnici iz NHRI podvukli su da mogu i žele da pomognu u održavanju obuke o izvještavanju prema organima konvencija o ljudskim pravima i postupku primjene za sve aktere na državnom i međunarodnom nivou.

Zahtjev Kancelariji Visokog komesara za ljudska prava

29. Učesnici iz NHRI su predložili da Kancelarija Visokog komesara UN-a za ljudska prava u saradnji s Međunarodnim koordinacionim komitetom NHRI i regionalnim mrežama NHRI pokrene projekata izgradnje kapaciteta koji bi trebao omogućiti nacionalnim institucijama za ljudska prava – NHRI učešće na programima obuke u odnosu na praćenje preporuka organa konvencija za ljudska prava i u odnosu na izvještavanje prema tim organima.

30. Učesnici iz NHRI posvećeni su što boljem korištenju postojećih instrumenata koje pruža OHCHR i pored toga traže da OHCHR napravi priručnik namijenjen posebno nacionalnim institucijama za ljudska prava – NHRI, na osnovu postojećeg materijala s tim da još treba razraditi način postupanje u odnosu na uputstva organa konvencija o ljudskim pravima o tome kako učestvovati u svim fazama i takođe dati informacije o najboljim primjerima iz prakse o ispunjavanju i ostvarenju preporuka.

Kao zaključak

31. Učesnici iz NHRI posvećeni su tome da budu stalno uključeni u proces jačanja sistema sporazuma o ljudskim pravima.

32. NHRI su po usvajanju ove izjave NHRI su zatražile da je potvrdi ICC.